



Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

**Uudenmaan ELY-keskuksen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2025
- Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja
alempiasteisen tieverkon tilannekuva sekä julkisen henkilöliikenteen ja
yhteysalusliikenteen palveluostot**

Uudenmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Uudenmaan ELY-keskus vastaa tienpidosta Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntien alueella. Näiden kolmen maakunnan ja kaikkiaan 47 kunnan alueella asuu yhteensä yli kaksi miljoonaa ihmistä eli lähes 40 % koko maan väestöstä. Täällä sijaitsee yli puolet Suomen vilkasliikenteisimmistä teistä (yli 15 000 ajoneuvoa/vrk), valtaosa Suomen elinkeinoelämän toimijoista, paljon valtakunnallista logistiikkaa ja yli 40 % koko maan työpaikoista. Vastapainoksi alueella on paljon myös maaseudun vähäliikenteistä tieverkkoa.

Alueen tieverkolla syntyy lähes kolmannes koko maan liikennesuoritteesta ja noin neljännes koko maan tavaraliikenteen kuljetussuoritteesta. Raskaan liikenteen kuljetussuorite sekä huonokuntoisilla pääteillä että huonokuntoisilla seutu- ja yhdysteillä on Uudenmaan ELYn alueella ja erityisesti Uudenmaan maakunnan tiestöllä merkittävästi muuta maata suurempi.

Tienpitoon kohdistuvat odotukset ja tarpeet ovat erittäin suuret, ja vaihtelevat paljon toimintaympäristön mukaan. Kalliisti korjattavaa suurten liikennemäärien tieinfraa kuten moottoriteitä, eritasoliittymiä rampeineen, siltoja, maantietunneleita, meluesteitä sekä väylien varusteita ja laitteita on eniten juuri tällä alueella. Toisaalta maaseudun vähäliikenteisen tieverkon riittävän palvelutason ja saavutettavuuden turvaaminen tarkoituksenmukaisin toimin ovat myös päivittäisenä haasteena.

Julkisen henkilöliikenteen osalta Uudenmaan ELY-keskus vastaa kuntarajat ylittävän joukkoliikenteen viranomaistehtävistä Uudellamaalla sekä Kanta- ja Päijät-Hämeessä, pois lukien Helsingin seudun liikenteen (HSL), Hämeenlinnan ja Lahden seutujen, Raaseporin, Hyvinkään ja Riihimäen kaupunkien toimivalta-alueet. Uudenmaan ELYn joukkoliikenteen toimivalta-alueeseen kuuluu 22 kuntaa, joista 7 on Kanta-Hämeen alueella ja loput 15 kuntaa Uudenmaan maakunnan alueella.

23.10.2024

Yhteysalusliikenteen ostot Uudenmaan ELYn alueella hoidetaan keskitetysti Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa.

Maarakentamisen korkea kustannustaso vaikeuttaa korjausvelan hallintaa

Perustienpidon perusrahoitustaso on ollut samaa suuruusluokkaa viime vuodet ollen vuodelle 2025 noin 114 milj. €. Vuodesta 2020 alkanut merkittävä maarakennusalan kustannusten nousu ja pysyminen korkealla tasolla on syönyt rahoituksen ostovoimaa huomattavasti. Rahoituksesta n. 41 milj. € kuluu maanteiden päivittäisen liikennöitävyyden varmistavaan hoitoon. Korjauksiin on käytettävissä noin 72 milj. €. Korjausten suurimmat kuluerät ovat päällystäminen ja siltojen korjaaminen. Hallituksen esitys korjausvelan lisärahoitukseksi vuodelle 2025 toisi Uudenmaan ELY-keskukselle päällysteiden korjauksiin arviolta n. 31 milj. € ja siltoihin n. 1,4 milj. € perusrahoituksen päälle.

Päällysteisiin osoitetun valtakunnallisen lisärahoituksen myötä päällystettyjen ajoratakilometrien määrä on tänä vuonna kaikkiaan noin 780 eli yli kaksinkertainen vuoteen 2023 verrattuna. Alustavien arvioiden mukaan vilkkaimman tieverkon huonokuntoisten päällysteiden osuus olisi vähentynyt alle 5 %:in ja keskivilkkaan verkon huonokuntoisten päällysteiden osuus olisi vähentynyt hieman, noin 10 %:n tuntumaan. Vähäliikenteisten päällystettyjen teiden kunnan heikkeneminen jatkuu ja huonokuntoisia arvioidaan olevan noin neljäsosa niiden kokonaispituudesta.

Vähäliikenteisimpien teiden päällystevaurioiden syy on usein tien rakenteessa, jolloin pelkkä päällysteen uusiminen ei riitä. Tällaisten kohteiden korjausten kilometrikustannukset ovat pahimmillaan moninkertaiset pelkkään päällystämiseen verrattuna. Toisaalta erittäin huonokuntoisia ja vähäliikenteisiä (keskivuorokausiliikenne alle 200 ajoneuvoa vuorokaudessa) pinnattuja sorateita on näiden teiden liikennöitävyyden turvaamiseksi syytä parantaa sorateiksi, jolloin tien kunnossapitäminen liikennettä tyydyttävässä kunnossa on kustannustehokkaampaa.

Vuonna 2025 päällystysohjelman pituudeksi vilkasliikenteisellä tieverkolla arvioidaan noin 150–200 km ja alemmalla verkolla noin 450–500 km. Alemmalla huonokuntoisella tieverkolla joudutaan turvautumaan myös muihin käytössä oleviin toimenpiteisiin, kuten päällysteen täsmäkorjaukseen ohjelmoiduilla paikkauskohteilla, nopeusrajoitusten alentamiseen sekä varoitusmerkkien asentamiseen.

Uudenmaan ELYn alueen reilusta 3000 sillasta noin 40 siltaa on uusimistarpeessa ja yli 800 siltaa vaatii peruskorjauksen lähiaikoina. Vuosittain pystytään korjaamaan ja uusimaan yhteensä noin 25 siltaa ja kymmenkunta putkisiltaa. Lisärahoituksella pystymään säilyttämään aiempien vuosien taso.

23.10.2024

Pitkäjärjenteisyyttä rahoitukseen korjausvelan taittamiseksi – myös tieympäristön ja kriittisten rakenteiden kunto huomioitava

Päällystetyn tieverkon pintakunnon lisäksi tieympäristössä, tien varusteissa ja laitteissa sekä tien rakenteissa on yhä enemmän korjausvelkaa, joka pahentuessaan voi esimerkiksi vaarantaa vakavasti liikenneturvallisuutta tai aiheuttaa tiekohdan äkillisen sulkemistarpeen. Tällaisia kohteita Uudenmaan ELYn alueella ovat erityisesti suuret tievaurioakohteet, huonokuntoiset isot tierummut, tulvakohteet, sortumia aiheuttavat kallioleikkaukset, liian matalat tiekaiteet, elinkaarensa lopussa olevat meluseinät sekä alemman tieverkon rakenteiden kestävyysongelmat. Lisäksi merkittävä osa tiestön opasteista sekä tievalaistuksesta vaatii uusimista sekä huonon kuntosaa että muuttuneiden säädösten myötä. Myös vieraslajien, kuten kurturuusun osalta on paljon poistotarpeita. Nykyisellä rahoitustasolla näihin lukuisiin ongelmiin voidaan reagoida lähinnä vain ensiapuluonteisilla toimilla.

Keskivilkkaan ja vähäliikenteisten teiden rakenteiden vaatimat korjaustoimet, soratieksi parantamiset kuin myös varusteiden ja laitteiden korjausvelan vähentäminen sekä vieraslajien poisto vaativat sekä pitkäjärjenteisyyttä että resursseja niin suunnitteluun, valmisteleuiin toimiin, kuin myös varsinaisiin korjaustoimiin, jotta ne voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti.

Väyläverkon kehittämishankkeita tarvitaan – huoli investointien rahoitustason alenemisesta

Tällä hetkellä Uudenmaan ELY-keskuksen alueella on käynnistymässä vt 3:lla Moreenin eritasoliittymän toteuttamishanke Hämeenlinnan ja Janakkalan alueella. Lahden MAL-sopimuksen neuvottelutulokseen liittyen on vuonna 2025 käynnistymässä vt 12:n parantaminen Mankala–Tillola - välillä. Helsingin seudun MAL-sopimuksen neuvottelutulokseen liittyen tavoitellaan vt 4 välillä Kehä I–Kehä III ja Ilmasillan eritasoliittymä - hankkeen käynnistämistä Helsingissä sekä mt 101 Kehä I:n Maarinsolmun eritasoliittymä -hankkeen käynnistymistä Espoossa vuonna 2025.

Näiden lisäksi alueen väyläverkolla on lukuisia muita kehittämistarpeita, jotka liikenteen palvelutasotarpeiden täyttämiseksi tulisi toteuttaa. Tärkeimpiä toteutusrahoitusta odottavia hankkeita ovat vt 25 välin Hanko–Mäntsälä 1. vaihe, kt 50 Kehä III painumakorjaus Espoonkartanon kohdalla sekä investointiohjelman ulkopuolelta Kehä III:n liikenteen sekä pääradan kannalta kriittinen kt 50 Kehä III Puistolan pohjoisen ylikulkusillan uusiminen.

Liikenneturvallisuustyöhön vaikuttavuutta - tarvitaan konkreettisia liikenneturvallisuustoimenpiteitä

Liikenneturvallisuustyön vaikuttavuus kärsii konkreettisten toimenpiteiden vähäisyyden vuoksi. Alueen kuntien kanssa yhteistyössä tehtävissä liikenneturvallisuussuunnitelmissa nousee esiin lukuisa määrä useimmiten pieniä, mutta paikallisella tasolla erittäin merkittäviä liikenneturvallisuustoimenpidetarpeita, joihin emme nykyisen perustienpidon rahoituksen puitteissa pysty vastaamaan. Tieverkon parantamiseen kuten esim. liittymien parantamiseen, uusiin jalankulun ja

23.10.2024

pyöräilyn väyliin, Uudenmaan ELYn alueelle ei ole osoitettu lainkaan rahoitusta vuosina 2023, 2024 eikä myöskään vuodelle 2025.

Alueen pienten parantamishanketarpeiden kärki, ns. maanteiden perusväylänpidon parantamishankkeet, on esitetty niin Uudenmaan ELY-keskuksen tienpidon ja liikenteen suunnitelmassa 2025–2028 kuin Liikenne12 -suunnitelmaa tarkentavassa Väyläviraston laatimassa investointiohjelmassa, mutta alueella on huoli meneillään olevan Liikenne12 -suunnitelman päivityksen myötä investointiohjelman rahoitustason huomattavasta alenemisesta.

Liikenneturvallisuustoimenpiteiden puuttuva rahoitus tarkoittaa sitä, että ELY-keskus ei pysty toteuttamaan vastuullaan olevia LVM:n koordinoiman valtakunnallisen liikenneturvallisuusstrategian toimenpiteitä.

Yksityisteiden tienparannuksille ei ole avustusrahoitusta jaettavissa

Toimivalla yksityistieverkolla on osaltaan tärkeä rooli Suomen huoltovarmuuden kannalta. ELY-keskukset avustavat järjestäytyneitä tiekuntia parantamishankkeiden kustannuksiin osallistumalla. Yksityistieavustusprosentit korotettiin vuosille 2023–2025 ja viestintä korotetuista avustusprosentteista on selvästi aktivoinut tiekuntia suunnittelemaan ja toteuttamaan perusparannushankkeita, sekä hakemaan yksityistieavustusta. Jaettavissa oleva yksityistieavustusmääräraha vuonna 2024 laski edeltävästä vuodesta merkittävästi, vajaan kolmasosaan ollen noin 1,3 milj. €, joten rahoitettavia kohteita on jouduttu merkittävästi karsimaan. Tänä vuonna on pystytty avustamaan vain ensisijaisesti avustettavia silta- ja rumpuhankkeita sekä yksi tienparannushanke. Vuodelle 2025 yksityistieavustusrahoitus on arviolta noin 0,2 milj. €, millä pystytään käytännössä avustamaan vain yhtä siltahanketta.

Joukkoliikenteen palvelutason säilyttäminen haasteena – ostoliikennetarpeet lisääntyvät

Joukkoliikenteen määräraha vuodelle 2025 on noin 5,4 milj. €. Joukkoliikenteen niukkeneva rahoitus tekee haastavaksi ELYn yhdessä kuntien kanssa hankkiman joukkoliikenteen palvelutason säilyttämisen. Ostoliikennetarpeiden voidaan olettaa edelleen kasvavan lähivuosina yleisen kustannusnousun, markkinaehtoisen liikenteen supistusten, kuntien joukkoliikenteen kehittämistarpeiden sekä valtakunnallisten ilmastotavoitteiden vuoksi. Liikkujien liikennetarpeiden moninaistuminen vaikuttaa myös ostoliikennetarpeisiin, joten tarjonnan suunnitteluun on panostettava entistä enemmän. Parhaillaan päivitetään joukkoliikenteen tavoitteellisen palvelutason määrittelyä vuosille 2025–2028.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Yksikön päällikkö Timo Karhumäki ja ratkaissut Johtaja Päivi Nuutinen.

23.10.2024

Jakelu
Tiedoksi

Kaisa Iso-Sipilä / Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
Uudenmaan ELY-keskuksen kirjaamo
Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualueen
johtoryhmä

Tämä asiakirja KEHA/71656/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/71656/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Nuutinen Päivi 23.10.2024 10:16

Esittelijä Karhumäki Timo 23.10.2024 09:07